

Kærlighed og kapitalisme

Spørgsmål til en mulig syntese

Af Carsten Ploug Olsen

Det største problem er hvis du ingen problemer har

Hvis en kultur fødes og drives frem af sult og dør i mæthed, så rummer enhver kultur undergangen i sig. Hvad skal vi foretrække? Hvem er værdigst? Hvem stærkest? Vesterlændingen der bor trygt i opvarmede huse og sover i bløde senge og har 100 m til et supermarked, der bugner af mad og drikke? Eller den magre, fattige bonde i Sidi Bouzakri i det nordlige Marokko, der med anstrengelse driver maden ud af sten, som måske sover på en stråmåtte fra korn han selv har sået og høstet og for hvem livet ikke er en selvfølge, men noget han tilkæmper sig hver dag?

Hvem er lykkeligst? Den der altid hviler eller den der altid kæmper? Måske den der hviler efter kamp og så kæmper igen?

I Vesten må vi næsten opfinde udfordringer og bjergene er fata morganas. Vi stiger mod tinden og opdager at vi går på luft - og styrter måske. Er det ikke dekadence? Eller er det enhver kulturs drøm og mening - og undergang - mætheden, sløvheden, kedsomheden - og fortvivlelsen?

Hvordan skal en kultur der har glemt hvad det vil sige at kæmpe overleve? Eller er der andre - virkelige - udfordringer til den materielt mætte og trætte kultur? Har vi dræbt ånden i materiel overflod? Er ånd og materie i eksistentiel betydning komplementære? Er valget at være vågen åndeligt og fattige materielt, eller omvendt? Er prisen for materiel stræben og rigdom åndens død eller forkvaling? Kan ånden kun bo i materiel fattigdom og askese?

Hvis vi siger at ånd er kærlighed så er der vel nogen sandhed i, at nogle af de ting vi må gøre for materiel rigdom forkvæler kærligheden og den menneskelige værdighed og etik. Rigdom søger vi for os selv, kærligheden er til andre. Rigdom bygges på egenkærlighed. Lad os sige at der er nogen sandhed i dette.

Er den undergang der efter disse tanker som en trojansk hest er indbygget i enhver kultur egenkærligheden? Kan en kultur bygges på kærlighed? Kan en materielt *rig* kultur bygges på kærlighed eller er den nødvendigvis fattig? Er det kærlighed og egenkærlighed der er komplementære, er *det* valget?

Her må vi tænke i motiver. Hvis jeg stræber efter materiel rigdom - for at gavne andre, for at dele ud af min rigdom, bidrage til fællesskabet eller for som selvstændig at skabe arbejdspladser, løn og gode materielle forhold for andre *samtidig med* at jeg sikrer mit eget udkomme - er det ikke egentlig rigdom eller i hvert fald et tåleligt kompromis?

Det er ikke sikkert at jeg behøver at ofre mig for den andens vel - måske kan vi være lykkelige og rige - både materielt og åndeligt - sammen? En kultur hvor dette er normen; måske er det en varig og varigt voksende kultur uden egenkærlighedens indbyggede undergang?

Måske er det rigtigt identificeret at det er *balancen* mellem kærlighed og egenkærlighed der bestemmer en kulturs varighed og bæredygtighed og fortsatte vækst modsat hvad Adam Smith hævder i *Wealth of Nations* (at de manges forfølgelse af egenkærligheden (egt egennytten) som en usynlig hånd vil føre til fælles rigdom og velstand)? Måske vil egenkærligheden nok i opbyggelsesfasen af et samfund skabe rigdom men senere igen rive samfundet fra hinanden?

Hvis egenkærligheden har overvægten må kulturen før eller senere dø; hvis kærligheden er stærkest - det indre motiv om også at berige andre end sig selv - åndeligt og materielt - kan den leve og vokse uden at stagnere og dø?

Er dette ikke en mulig syntese af kærlighed og kapitalisme, ånd og materie?

Cpo 2018